

VII.603.1.2020.CW

Pan
dr hab. n. med. Jarosław Jan Pinkas
Główny Inspektor Sanitarny
ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

w związku z postępowaniem prowadzonym w sprawie indywidualnego wniosku skierowanego do Rzecznika Praw Obywatelskich, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627), pragnę zwrócić się do Pana Inspektora z prośbą o przedstawienie odpowiednich wyjaśnień dotyczących niektórych postanowień zawartych w Wytycznych Ministra Sprawiedliwości i Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 26 maja 2020 r. dotyczących organizowania i przeprowadzania w 2020 r. egzaminów adwokackiego i radcowskiego w terminie dodatkowym.

Z punktu widzenia Rzecznika Praw Obywatelskich szczególne wątpliwości budzi obecny kształt punktu 1.1 Wytycznych, zgodnie z którym „na egzamin może przyjść wyłącznie osoba zdrowa (zdający, członek Komisji Egzaminacyjnej, osoba zapewniająca obsługę informatyczną/administracyjną) bez objawów chorobowych sugerujących chorobę zakaźną”. Z kolei zgodnie z treścią punktu 1.2 stawiennictwo zdającego z naruszeniem warunków określonych w tym punkcie stanowi zakłócenie przebiegu egzaminu i jest podstawą do wykluczenia tego zdającego z egzaminu. Postanowienie to budzi wątpliwości z dwóch powodów. Po pierwsze, ma ono charakter bardzo ogólny. Stwierdzenie „objawy

chorobowe sugerujące chorobę zakaźną” może obejmować szerokie spektrum objawów, które ma, w związku z tym, charakter wysoce ocenny i pozostawia dużą swobodę interpretacji Komisji Egzaminacyjnej. Konsekwencje podjętej przez nią decyzji mogą być natomiast bardzo dotkliwe dla zdającego, który może zostać wykluczony z egzaminu, co może przekładać się na szereg negatywnych konsekwencji i trudności w życiu zawodowym i prywatnym.

Po drugie, wskazane powyżej wątpliwości potęguje fakt, że ocena tego, czy zdający wykazuje „objawy chorobowe sugerujące chorobę zakaźną” pozostawiona jest członkom Komisji, a nie osobie posiadającej odpowiednie kwalifikacje medyczne do stwierdzenia tego typu okoliczności. Taki kształt Wytycznych może w praktyce prowadzić do wielu nadużyć wskazujących na arbitralne skorzystanie przez Komisję Egzaminacyjną z jej kompetencji do wykluczania zdających z egzaminu poprzez powołanie się na zakłócenie przebiegu egzaminu. Wydaje się, że użyteczne w zapewnieniu proporcjonalności wskazanych powyżej rozwiązań z konstytucyjnym prawem do prywatności (art. 47 Konstytucji RP) oraz wolności wyboru i wykonywania zawodu (art. 65 ust. 1 Konstytucji RP) byłoby zorganizowanie egzaminu z zapewnieniem obecność jego trakcie pracownika służby medycznej, który pomagałby w czuwaniu nad jego prawidłowym przebiegiem i mógł decydować o wystąpieniu przypadków przewidzianych w punkcie 1.1 Wytycznych. Rozwiązanie takie nie wydaje się wiązać z nadmiernymi trudnościami organizacyjnymi.

Abstrahując od możliwości arbitralnego skorzystania ze wskazanych powyżej postanowień Wytycznych, należy zwrócić także uwagę na problem ich zgodności z prawem w kontekście ich prawidłowego umocowania. Rzecznik Praw Obywatelskich rozumie wyzwania wiążące się z koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa i zdrowia publicznego w obowiązującym stanie epidemii w związku z pandemią wirusa SARS-CoV-2. Pragnę tym samym ponownie przypomnieć, że wszelkie ograniczenia praw przysługujących obywatelom – z uwagi na to, że nie został wprowadzony żaden ze stanów wyjątkowych – powinny być wprowadzane na podstawie wyraźnych przepisów ustawy oraz z poszanowaniem zasady proporcjonalności określonej w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

W związku z powyższym się do Pana Inspektora z prośbą o przedstawienie podstawy prawnej przyjęcia wskazanych powyżej rozwiązań na poziomie norm ustawowych

i konstytucyjnych. Proszę przy tym zważyć, że obecny kształt Wytycznych może w sposób istotny ograniczać realizację konstytucyjnej wolności wyboru i wykonywania zawodu, o której mowa w art. 65 ust. 1 Konstytucji RP. Zdanie egzaminu radcowskiego i adwokackiego stanowi bowiem konieczny warunek wykonywania tych dwóch zawodów zaufania publicznego. Jeśli ograniczenie to ma miejsce bez odpowiedniej ustawowej podstawy, stanowi to przykład szczególnego naruszenia konstytucyjnych praw i wolności aplikantów podchodzących do egzaminu.

Wątpliwości Rzecznika Praw Obywatelskich budzi także postanowienie zawarte w punkcie 2.1, zgodnie z którym „członkowie Komisji Egzaminacyjnej, inne osoby zaangażowane w przeprowadzanie egzaminu oraz zdający, którzy ze względów zdrowotnych nie mogą zakrywać ust i nosa za pomocą maseczki, powinni – kiedy jest to konieczne – używać przyłbicy, która nie utrudnia oddychania, przy czym w odniesieniu do zdających pod warunkiem przedłożenia zaświadczenia lekarskiego”. Nie jest zrozumiałe odmienne traktowanie osób zdających, które aby skorzystać z przyłbicy zamiast maseczki, muszą przedstawić Komisji zaświadczenie lekarskie. Ponadto należy zauważyć zgodnie z informacjami Ministerstwa Zdrowia przyłbica może zastępować maseczkę i wiele osób obecnie korzysta z tego właśnie środka ochrony. Przytoczona powyżej treść Wytycznych budzi w związku z tym poważne wątpliwości z punktu widzenia zasady równości, o której mowa w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP. Proszę o wskazanie podstaw tego typu różnicowania oraz kryterium, jakim kierowano się przy jego określeniu.

Istotne wątpliwości Rzecznika Praw Obywatelskich budzi także postanowienie zawarte w punkcie 4.1 Wytycznych, zgodnie z którym „4.1. Przewodniczący Komisji Egzaminacyjnej informuje członków Komisji Egzaminacyjnej oraz zdających, że w danej sali do egzaminu przystępuje zdający chorujący na alergię albo inne schorzenie, którego objawami mogą być kaszel, katar lub łzawienie (podstawą informacji powinno być zaświadczenie lekarskie)”. Zgodnie z dalszą treścią tego przepisu członkowie Komisji Egzaminacyjnej muszą posiadać taką wiedzę, aby nie interpretować takich objawów w przypadku danego zdającego jako objawów „niepokojących”. Niezależnie od zasadności tego typu rozwiązania należy bardzo krytycznie odnieść się do faktu, że przewiduje ono konieczność nie tylko przedstawienia przez zdającego Komisji danych obejmujących jego stan zdrowia (mogących obejmować

choroby poważne lub rzadkie), które stanowią dane wrażliwe, ale także udostępnienia tych informacji wszystkim członkom Komisji.

Zdaniem Rzecznika wskazane powyżej rozwiązanie stanowi bardzo daleko idącą ingerencję w konstytucyjne prawo do prywatności (art. 47 Konstytucji RP) oraz prawo ochrony danych osobowych (art. 51 Konstytucji RP), które wymaga wyraźnej podstawy prawnej na poziomie norm ustawowych zapewniającej jego proporcjonalność. W związku z tym proszę Pana Inspektora o przedstawienie odpowiednich wyjaśnień dotyczących zgodności z prawem Wytycznych w tym zakresie, biorąc pod uwagę przy tym fakt, że zgodnie z art. 9 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. U. UE. L. z 2016 r. Nr 119, str. 1 z późn. zm.), dane o stanie zdrowia należą do kategorii szczególnych danych osobowych, których przetwarzanie jest co do zasady zabronione.

Będę wdzięczny za przedstawienie odpowiednich wyjaśnień w odpowiedzi na pytania sformułowane powyżej.

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie z upoważnienia RPO/